

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th February, 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

YOTOQ YARALARNI PARVARISH QILISHDA HAMSHIRALIK JARAYONI

Umarov Baxriddin Jumaboyevich,
Djurayeva Maxbuba Xidirovna,
Dustmurodova Dilara Dilmurodovna

Samarqand Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi o'qituvchilari

Annotatsiya:

Ushbu maqolada yotoqda yotgan bemorlarga hamshiralik hizmati ko'rsatish, yotoq yaralari ularni pafilaktikasi va yotoq yarali bemorlarni parvarish qilish usullariga to'xtalangan.

Kalit so'zlar: bemor, yotoq, yotoq yarasi, parvarishlash, nekrotik, profilaktika.

NURSING PROCESS IN THE CARE OF BED SORES

Anatation:

This article focuses on providing nursing services to bedridden patients, prophylaxis of bedsores, and methods of caring for patients with bedsores.

Keywords: patient, bed, bed sore, care, prevention.

Terining o'ziga xos funksiyalarni bajarib turishi sog'liqning eng muhim sharti hisoblanadi. Teri o'z funksiyalarini to'g'ri bajarishi uchun badan terisini ozoda tutish va turli zararlanishlardan saqlash zarur. Kasallik odam organizmining barcha a'zolari va tizimlari faoliyatini izdan chiqaradi. Kasal holdagi organizm teriga nisbatan ortiqcha talablar qo'yadi, shunga ko'ra bemor ozodalikka rioya qilishining ahamiyati ortadi. Badan terisini yog' va ter bezlarining ajratmalari, muguz tangachalar, mikroblar va chang-g'uborlar ifloslantiradi.

Statsionarda yotgan bemorlar haftada bir marta gigiyenik vanna yoki dushda cho'miltiriladi. Vanna yoki dush tavsiya etilmaydigan hollarda bemor badani har kuni nam sochiq bilan artiladi. Yuz va bo'yinni har kuni yuvib turish lozim. Agar bemorga turish mumkin bo'lmasa, u holda hamshira va sanitarka uni bulutcha (gubka) vositasida ko'zadan suv quyib yuvintiradi. Oyoqlarni har kuni kechqurun iliq suv bilan sovunlab yuvish zarur. Yotadigan tartibdagi bemor oyoqlarini (karavotga tog'ora qo'yib) haftasiga 2-3 marta yuvib turadi. Qo'ltiq sohalari, chov

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th February, 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

burmalari, ko'krak ostidagi teri burmalari, ayniqsa ko'p terlaydigan va semiz odamlarda tez-tez yuvib turishni talab qiladi. Aks holda, bu sohalarning terisi bichiladi, bunda terining himoya qobiliyati pasayadi va mikroblar namlanib turadigan teri orqali organizmga kirib kasallik paydo bo'lishiga imkon yaratiladi. Yotoq yara – tananing ma'lum bir qismi doimiy bosim ostida bo'lib, shu yerda qon aylanishining buzilishi natijasida rivojlanuvchi terining yarali – nekrotik zararlanishi hisoblanadi.

Uzoq vaqt chalqancha yotishga majbur bo'lgan ahvoli og'ir bemorlarda aksari yotoq yaralar paydo bo'ladi. Yotoq yaralar eng ko'p paydo bo'ladigan soha dumg'azadir. Kamroq hollarda ular kurak, tovon, ensa, tirsak, quymich do'mboqlari va suyak bilan to'shak orasida yumshoq to'qimalar uzoq vaqt bosilib turadigan sohalarda paydo bo'ladi. Terining shu sohalariga bosim tushishi, qon aylanishining kamayishiga va to'qimalarning qon bilan yetarli darajada ta'minlanmasligiga olib keladi. Yotoq yaralarning paydo bo'lishiga qoq suyak bo'lib oriqlab ketish, yurak faoliyati susayib, qon aylanishining yetishmay qolishi, markaziy nerv sistemasi kasalliklari (orqa miyaning travmatik shikastlanishi), shuningdek qandli diabet sabab bo'ladi. Markaziy nerv tizimi kasalliklarida paydo bo'ladigan yotoq yaralar juda tez, xastalik boshlangandan keyin bir necha soat ichida avj oladi, qandli diabetga uchragan bemorlardagi yotoq yaralar esa juda uzoq davom etadi va ularni davolash qiyin bo'ladi. Yotoq yaralar asta-sekin, ko'pincha bemorning o'zi ham sezmaydigan holda avj oladi. Ular quruq (mumifikatsiya) va infeksiya tushishi natijasida yiringli yoki irigan bo'ladi. Avvaliga teri qizarib, so'ngra yiring bilan to'lgan pufakchalar yuzaga keladi. Ular davolansa, yoriladi, bunda terining so'rg'ichli qavati ochilib qolib, rangi asta-sekin xiralashadi va jonsizlanish vaqtiga kelib, deyarli qorayadi. O'lgan to'qimalar ko'chib tushadi va yotoq yaraning ichkarisida aksariyat suyak ko'rinib qoladi. Darmonsiz bemorlarda yotoq yaralarning tez avj olishi umuman qon zararlanishiga va ba'zan o'limga sabab bo'ladi.

Bo'limga yotoq yaralari ko'payib ketgan bemor yotqizilgan bo'lsa, shifokor ko'rsatmalari bo'yicha mahalliy va umumiy ta'sir qiluvchi vositalar bilan alohida davolash talab etiladi.

Keksa odamlarda yotoq yaralarining rivojlanishiga ma'lum sharoitlar yordam beradi:

- Qon tomir kabi kasallik tufayli normal harakat qila olmaslik.
- Uzoq vaqt yotoqda qolish zarurati, masalan, operatsiya tufayli.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th February, 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

- Haddan tashqari uyquchanlik. Bunday odamlar pozitsiyalarni o'zgartirish ehtimoli kamroq yoki kamdan-kam hollarda kimdir ularga yordam berishini so'rashadi
- Nevrlarning shikastlanishi tufayli sezgirlikni yo'qotish. Bunday odamlar o'zlarini o'zgartirishga undaydigan noqulaylik yoki og'riqni sezmaydilar.
- Demensiya tufayli o'z kasalligiga noqulaylik yoki og'riqni sezish va birovga bu haqda aytib bera olmasligi.
- Qandli diabet, periferik arteriya kasalligi yoki venoz yetishmovchilik kabi kasalliklar tufayli yaralarni davolash qobiliyati zaifligi.

Yotoq yaralarini davolash tamoyillari

Ta'sir qilingan joylarni siqilishdan ozod qilish kerak, shunda qon hosil bo'lgan yotoq yarasi joyiga erkin oqishi mumkin. Yotoq yaralari siqilishdan kelib chiqadi va agar siqilishni kamaytirilsa, shikastlanish joyida qon aylanishi tiklanadi. Bu hosil bo'lgan nekrozni (yotoq yarasi) chiqarib tashlah va granulyatsiya va epitelizatsiya orqali jarohatni asta-sekin davolashga olib keladi. Nekrozni chiqarib tashlash uchun nekrotik massalarni jarrohlik yo'li bilan mexanik ravishda olib tashlash yoki o'z-o'ziidan chiqarib tashlashni tezlashtiradigan dorilar qo'llaniladi. Yarani davolash uchun siz uni tozalashingiz kerak, keyin davolanish uchun sharoit yaratishingiz kerak. Buning uchun, yaralarni to'ldirishga kukun va salftka shaklida alginatlar, yarani tozalash va yopishga yordam beradigan gidrokolloid bintlar yordamida amalga oshirish mumkin. Siz turli xil shifobaxsh malham va gellardan foydalanishingiz mumkin.

Pufakchalar paydo bo'lganda ularga brilliant yashilining spirtidagi eritmasini surtish, so'ngra quruq bog'lam qo'yish lozim. Nekroz chegaralangandan so'ng nekrozlangan to'qimalar olib tashlanadi va jarohat 1% li kaliy permanganat eritmasiga botirilgan steril salftka bilan berkitiladi. Bog'lam kuniga 2–3 marta yangilanadi. Jarohat tuzala boshlaganda Vishnevskiy malhami, peruan va paxta moyining aralashmasi, sintomitsin emulsiyasi va boshqa malhamli bog'lamlarga o'tiladi. Shifoxonada yotgan bemorlarda yotoq yaralar paydo bo'lishi, parvarishning yomonligidan darak beruvchi dalildir.

Xulosa qilib aytganda yotoq yaralarini davolashda bog'ichlar qo'llaniladi. Bog'ichlarni tuzatish uchun bint yoki plastirdan foydalaning. Biroq, plastir olib tashlanganida teri hujayralarining yuqori qatlamini yirtib tashlaydi, bu esa yangi yaralarni keltirib chiqarishi mumkin. Bunday asoratlarni oldini olish uchun qog'ozga asoslangan plastirni ishlatish yaxshiroqdir - uning ostidagi teri yaxshi nafas oladi va

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th February, 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

yopishqoq taglik plastirni olib tashlashda teriga kamroq shikast yetkazadi. Plastirni qo'llaganingizda, terining mayda burmalari paydo bo'lishining oldini olish uchun uni qattiq tortmang. Shuni yodda tutingki, bemorning holati o'zgarganda, yumshoq to'qimalar siljiydi va cho'zilib ketadi, bu esa terining kiruvchi burmalariga olib kelishi mumkin. Agar bemor o'z vaqtida davolangan bo'lsa, yotoq yaralarini erta davolash muvaffaqiyatli bo'lishi mumkin. Ammo to'liq tiklanish uchun odatda bir necha hafta kerak bo'ladi. 6 oylik davolanishdan so'ng II bosqichdagi yotoq yaralarining 70% dan ortig'i, III bosqichdagi yotoq yaralarining 50% va IV bosqichdagi yotoq yaralarining 30% davolanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. С.А.Мухина, И.И.Тарновская. Атлас по манипуляционной технике сес тринского уха. - АНМИ, 1995.
2. М.А.Фозилбекова, N.A.Nurmatova. Hamshiralik ishi nazariyasi asoslari. - «O'qiluvchi», 2002.
3. Q.S.Inamov. Hamshiralik ishi asoslari. - T., 2007.
4. T.I.Umarova, M.A.Qayumova, M.Q.Ibrohimova. Hamshiralik ishi. - T., «Zarqalam», 2005. .
5. M.F.Z iyayeva. Terapiya. - T., «Ilm Ziy», 2004.
6. S.O.Haydarov, Sh.X.Ermatov. Ichki kasalliklar. — T., «Abu Ali Ibn Sino», 2002.

